



Orientering om Normstormerne

I sommeren 2022 har der i medierne været fokus på Normstormerne, både på nationalt og lokalt niveau. Dette har givet anledning til en løbende debat blandt borgere og politikere, og der er stillet en række spørgsmål til Børn og Unge om samarbejdet mellem Normstormerne og Aarhus Kommune. Denne orientering søger at svare på disse spørgsmål og i øvrigt at orientere mere bredt om Normstormerne.

Baggrund og budget

[Normstormerne](#) er udviklet i et samarbejde mellem [AIDS- Fondet](#), [Sex & Samfund](#) og [LGBT-Ungdom](#) og har eksisteret siden 2012. Normstormerne har været tilbudt skolerne i Aarhus Kommune siden 2014. Det er frem til 2020 blevet drevet af Aids Fondet, hvorefter Normstormerne er blevet en selvstændig forening.

2014-2017: Ved budgetforlig 2014 aftalte forligsparterne i Aarhus Kommunes byråd at give 350.000 kr. i 2 år til et projekt med Normstormerne i samarbejde med AIDS-Fondet og Sex & Samfund. Forligsparterne ønskede på baggrund af viden om sundhed og trivsel blandt LGBTI+-personer at understøtte en mere målrettet indsats i forhold til kønsidentitet og seksuel orientering, og den mobning og mistrivsel, der kan være forbundet hermed. Projektet skulle udvikle undervisning for elever i 7.-10. klasse og kompetenceudvikling for lærere og andre fagpersoner.

2018-2019: Ved budgetforhandlingerne i 2018-21 blev beløbet til Normstormerne nedsat til 100.000 kr. årligt, hvilket i vidt omfang begrænsede muligheden for at tilbyde indsatsen. Sundhed, Børn og Unge bidrog derfor i 2018 med et engangsbeløb på 300.000 kr., så Normstormerne i 2018-19 havde 250.000 kr. at arbejde for.

2020-: Fra 2020 er der suppleret med yderligere 200.000 kr. af interne midler fra Børn og Unge, efter aftale mellem rådmanden og Normstormerne i september 2019.

Efter projektafslutning i 2016 og frem til i dag har Normstormerne været et fast tilbud til 7.-10. klasser i Aarhus Kommune. Normstormernes undervisning varetages af unge frivillige (i Aarhus primært studerende ved universitetet og VIA), der løbende modtager uddannelse, opkvalificering og supervision. Rekvirering af undervisningsforløb er gratis for skolerne.

Jf. Normstormernes beskrivelse af undervisningen får eleverne mulighed for at arbejde med en nuanceret forståelse af køn og seksualitet. De kan selv være med til at udvikle konkrete redskaber, der helt generelt kan bidrage til at modarbejde mobning og diskrimination, så klassen bliver et trygge sted

3. august 2022

Side 1 af 8

Børn og Unge

Pædagogik og Forebyggelse
Aarhus Kommune

Sundhed, Fællesfunktionen, Sektion 2

Grøndalsvej 2
8260 Viby J

Direkte telefon: 51 57 59 01

Direkte e-mail:

lahofl@aarhus.dk
kamh@aarhus.dk

Sagsbehandler:

Lasse Hønge Flarup
Karen Mette Hansen



for alle, uanset kønsidentitet, kønsudtryk og seksuel orientering – men også uanset f.eks. handicap, etnicitet, religion og udseende.

3. august 2022
Side 2 af 8

Normstormerne har siden undervist de unge frivillige og klasser med brug af deres undervisningsmateriale. På intet tidspunkt har Børn og Unge fået tilbagemeldinger fra skoler om, at undervisningen ikke er i overensstemmelse med lovgivningen på folkeskoleområdet. Samtidig har der ingen henvendelser været fra lærere, der har oplevet undervisning og undervisningsmaterialer som problematisk.

Folkeskolens sundheds- og seksualundervisning

Undervisningsforløb ved Normstormerne er et supplement til skolernes undervisning i det obligatoriske emne Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab (herefter SSF). Dette emne er ikke tildelt et selvstændigt timetal, men det indgår i undervisningen i de obligatoriske fag. Der er fastsat [Fælles Mål](#) for emnet, som indeholder overordnet fagformål, to kompetenceområder (Sundhed og trivsel og Køn, krop og seksualitet) med tilhørende mål samt læseplan og vejledning. Jf. formålet skal eleverne:

- udvikle kompetencer til at fremme sundhed og trivsel. De skal opnå forståelse for den betydning, som livsstil og levevilkår har for sundhed og trivsel, samt af samspillet mellem sundhed, seksualitet og familieliv
- beskæftige sig med egne og andres erfaringer og undren i emnet for at medvirke til udvikling af engagement, selvtillid og livsglæde samt støtte den enkelte i udvikling af egen identitet i samspil med andre. Emnet skal desuden medvirke til, at eleverne opnår erkendelse af egne grænser og rettigheder samt forståelse for andres
- udvikle forudsætninger for, at de i fællesskab med andre og hver for sig kan tage kritisk stilling og handle for at fremme egen og andres sundhed.

Kompetencemål og kompetenceområder for SSF ses i denne figur:

Kompetencemål for SSF	Efter 3.klasse	Efter 6.klasse	Efter 9.klasse
Sundhed og trivsel	Eleven kan forklare, hvad der fremmer sundhed og trivsel i eget liv.	Eleven kan fremme sundhed og trivsel på skolen.	Eleven kan fremme egen og andres sundhed og trivsel med udgangspunkt i demokrati og rettigheder.
Køn, krop og seksualitet	Eleven kan samtale om mangfoldighed ift. krop og køn med udgangspunkt i eget liv.	Eleven kan analysere mangfoldighed i krop, køn og seksualitet	Eleven kan vurdere normer og rettigheder for krop, køn og seksualitet i et samfundsmæssigt perspektiv.

Undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner varetages af lærere. Jf. læseplanen for emnet kan skolens undervisning med fordel ske i et samarbejde med sundhedsplejen samt med eksterne ressourcepersoner/aktører. [En undersøgelse fra Undervisningsministeriet](#) (Januar 2019)



peger imidlertid på, at der er store udfordringer med undervisningen i SSF i grundskolen. Der ses følgende primære barrierer for SSF i skolen:

- Der er ikke afsat timer til emnet
- Mangel på klar ansvarsfordeling/mangel på lokale tovholdere
- Manglende efteruddannelse af undervisere.

3. august 2022
Side 3 af 8

En barriere kan desuden være, at SSF flere steder er underprioriteret på læreruddannelserne, så der ikke er sikkerhed for, at lærerne selv har modtaget undervisning i emnet.

Blandt andet af disse grunde er det ikke usædvanligt, at skolerne inviterer andre ind fra eksempelvis sundhedsplejen eller eksterne aktører til at medvirke ved undervisningen. I Aarhus Kommune findes foruden dialogbaseret ung-yngre undervisning med Normstormerne en række indsatser o.a., der supplerer og understøtter undervisningen i SSF i skolen, herunder også undervisning i køn og seksualitet. Der er eksempelvis tale om:

Materiale til seksualundervisning

- [Aarhus Kommunes vejledning til seksualundervisning](#)
- Værktøjskasse til sundhedsplejens og skolernes arbejde med seksualundervisning i skolen
- [Uge Sex](#) – (Alle skoler deltager – med varierende antal klasser).

Undervisningstilbud

- [Dialogbaseret ung-yngre undervisning 7. – 9. klasse ved Sex & Samfund](#)
- [RedenUng – tilbud om undervisning i seksuelle gråzoner](#)
- Sundhedsplejens tilbud om pubertets- og seksualundervisning på mellemtrin og i udskolingen.
- Hos ULF i Aarhus findes der 21 forløb under temaet sundheds- og seksualundervisning – herunder ovennævnte og Normstormerne. Disse forløb varetages af 14 forskellige udbydere. Find dem her: [Grundskole | ulfi aarhus.dk](#).

Samarbejde med eksterne og andre aktører

- Sex & Samfund
 - Udvidet samarbejdsaftale MBU og MSO
 - Årligt statusmøde, hvor status for seksuel sundhed i Aarhus præsenteres
 - Løbende sparring vedrørende seksuel sundhed
 - Kompetenceudvikling for sundhedsplejersker – brug af Aarhus Kommunes vejledning til seksualundervisning og Værktøjskasse til lærere og sundhedsplejersker.
- Uddannelsesinstitutioner – Pædagoguddannelsen VIA



- Undervisning på Meritpædagoguddannelsen
- LGBT+ HUSET
- Region Midt (AUH), Almen praksis, MSO og MSB
 - Formidling af viden om rådgivnings- og vejledningstilbud målrettet børn og unge
 - Planlægning af tværsektorielt forløb for fagpersoner i 2022 vedr. seksuel sundhed. Fagpersoner har tværsektorielt ønsket mere viden om følgende emner: Seksualitet 0-25 år, gråzone-prostitution, negativ social kontrol, digital dannelse og LGBT+.
- Børne- og ungebyrådet
 - Årligt møde om seksualundervisning – status og udvikling

3. august 2022
Side 4 af 8

Flere af ovennævnte indsatser o.a. skal ses som en udmøntning af Børne- og ungebyrådets forslag til byrådet ultimo 2019 om forbedret seksualundervisning i Aarhus, hvor der blev ønsket et større fokus på at inddrage eksperterne undervisere i seksualundervisningen – gerne med dialogbaseret ung- yngre undervisning.

Aarhus Byråd har den 19. januar 2022 vedtaget, at der udarbejdes en LGBT+-politik og -handleplan. Arbejdet hermed foregår aktuelt i en tværmagistratslig arbejdsgruppe sammen med LGBT+HUSET. I den forbindelse har Børne- og ungebyrådet givet input til politikken ved en workshop i maj 2022. Børne- og ungebyrådsmedlemmerne satte her fokus på tre temaer: Inkluderende fællesskaber, Voksne og Viden. Bl.a. med følgende præciseringer:

- Inkluderende fællesskaber, hvor alle har mulighed for at indgå som ligeværdige børn og unge – som mennesker. Fællesskaberne skal skabe bedre trivsel for alle. Det skal ske på baggrund af forståelse af normkritisk tilgang til køn og seksualitet. Det skal være til gavn for dem, der bliver mobbet, ekskluderet og diskrimineret på baggrund af normer. Forståelse for diskrimination, privilegier og undertrykkelse skal give redskaber til at påtale og arbejde med fremme inkluderende fællesskaber
- Voksne i institutioner – ansvar og roller. Det er voksnes ansvar at sætte rammer for inkluderende fællesskaber. Det er de voksnes ansvar at understøtte børn og unge i deres køn og seksualitet, og som rollemønstre at sætte normer for sprog og adfærd. De samarbejder med forældre om dette med henblik på, at alle parter understøtter inkluderende fællesskaber
- Børn og unges handlekompetence¹ i forhold til køn, seksualitet og normer skal understøttes tidligt i børnenes og de unges liv. De skal kunne handle på baggrund af viden, indsigt, engagement og normkritisk tilgang til køn, seksualitet,

¹ Handlekompetence – Viden, indsigt, engagement, handleerfaring, kritisk sans



etnicitet, handicap og religion - og krydsninger på tværs. Der skal være bred repræsentation i pædagogiske forløb, undervisningsforløb og -materialer af minoriteter – i dagtilbud, skole og klub.

3. august 2022
Side 5 af 8

Indhold i undervisningen

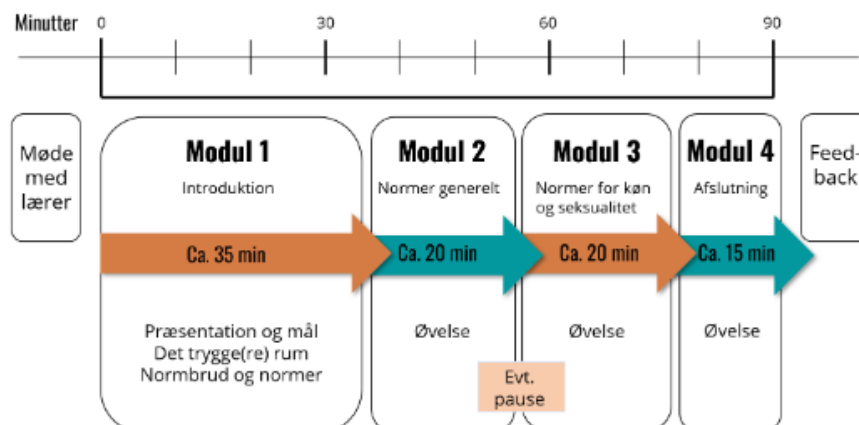
På [Normstormernes hjemmeside](#) beskrives overordnet, hvordan den undervisning, som klasserne modtager, foregår - hvad angår forberedelse, metode og indhold.

Inden undervisningen har Normstormerne kontakt med klassens lærer. Her aftales rammer og indhold for undervisningen, ligesom underviserne fra Normstormerne får indblik i klassens trivsel vha. følgende spørgsmål, så underviserne er forberedt på, hvilken klasse de møder:

- Hvordan er trivslen i klassen generelt?
- Hvordan er klimaet i klassen i forhold til inklusion af forskellighed og mobning generelt, og i forhold til køn og seksualitet?
- Hvordan er konfliktniveauet?
- Er der noget andet vi skal være opmærksom på/klar over?

Et undervisningsforløb varer 90 minutter. Læreren deltager som observatør gennem hele Normstormernes besøg.

Ved undervisningens start bliver der sammen med eleverne talt om fælles rammer for, hvordan man kan gøre undervisningen og klassen tryk(gere). Eksempelvis skal der ikke tales om personlige ting, eller nævnes navne i undervisningen. Undervisningen følger dette program:



I de enkelte moduler kan underviserne vælge mellem forskellige øvelser, så de passer til den aktuelle klasse. Øvelserne er tilpasset de obligatoriske kompetencemål inden for Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.



Aarhus Kommune har aftalt med Normstormerne, at de fremsender beskrivelse af og eksempler på det undervisningsmateriale, som de anvender på skolerne i Aarhus Kommune. Når dette materiale er modtaget, fremsendes det som supplement til denne orientering.

3. august 2022
Side 6 af 8

Aktiviteter

Herunder beskrives, hvor mange skoler og klasser, der har booket undervisning ved Normstormerne siden 2014, samt hvordan andelen fordeler sig på årgange.

- 48 af kommunens skoler har booket undervisning ved Normstormerne siden 2014. (Se bilag: Skoler der i perioden 2014-21 har booket Normstormerne)
- 50 forløb blev udbudt om året frem til 2018
- 40 forløb om året er udbudt siden 2018

Frem til 2020 sås det, at de fleste forløb blev booket. Det ændrede sig i 2020 og 2021, hvor der sås et fald. Det antages, at dette fald kan tilskrives problemer med afvikling i Corona-perioden, hvilket også er en tendens, der ses andre steder i forbindelse med eksterne undervisningsforløb.

- 20 forløb blev booket i 2020 fordelt på 8 skoler
- 31 forløb blev booket i 2021 fordelt på 11 skoler

Fordelingen af forløb på klassetrin var i 2021 sådan: 7. klasse (32%), 8.klasse (38 %), 9.klasse (23 %) og 10.klasse (7 %).

For nærmere indblik heri, se bilag Statusrapport for 2021 fra Normstormerne.

Samarbejde, tilsyn og evaluering

Forvaltningen er bekendt med Normstormernes undervisningstilbud og skolernes evaluering af forløbene. Forvaltningen følger løbende implementering og drift af Normstormerne. Dette gøres eksempelvis ved:

- Årlig indgåelse om samarbejdsaftale mellem Aarhus Kommune og Normstormerne
- Overværelse af undervisning af korpset af frivillige undervisere, hvor Normstormernes undervisningsmaterialer bliver anvendt
- Opfølgning på undervisningen på skolerne ved statusmøder med Normstormerne
- Halvårlige statusmøder med projektledelsen i Normstormerne
- Årlig afrapportering af statusrapport fra Normstormerne, hvori der dokumenteres organisationsudvikling, aktivitetsdata samt evalueringsdata



3. august 2022
Side 7 af 8

Den årlige samarbejdsaftale beskriver:

- Formål og mål med Normstormernes tilbud, herunder aktivitetsmål, resultatmål og mål for kvalitetssikring,
- Målgrupperne for undervisningen
- Aktiviteter udført under budgettet, herunder omkostninger ved organisationens drift, udvikling, undervisning og monitorering
- Risici, f.eks. under Corona
- Organisering
- Kommunikation
- Økonomi
- Samarbejdet

For nærmere indblik i samarbejdsaftalen se bilag – Samarbejdsaftale for perioden 2022.

Normstormerne har udarbejdet statusrapporter for 2020 og 2021. Statusrapporterne indeholder en beskrivelse af aktivitetsdata samt organisatoriske forhold, så som status på koordinering af undervisninger, rekruttering af frivillige samt aktiviteter vedrørende monitorering og supervision. I statusrapporten for 2021 indgår også en evaluering af aktiviteterne. Evalueringen beskriver Normstormernes mundtlige evalueringer, som gennemføres efter hver undervisning med læreren og en kort evaluering med eleverne. Derudover fremgår data fra spørgeskemaundersøgelser gennemført med lærere og elever. Datagrundlaget er spinkelt, da kun 12 lærere har besvaret spørgeskemaet efter endt undervisning og 32 elever, svarende til to klasser.

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelserne er overvejende positive, men det skal tolkes med stor forsigtighed, da der er tale om meget få respondenter.

Som led i samarbejdet for andet halvår af 2022 planlægges et forløb, hvor uddannelse af det kommende hold af frivillige undervisere og undervisningsforløb på enkelte skoler følges af medarbejdere i forvaltningen.

I tillæg til forvaltningens løbende samarbejde og tilsyn med Normstormernes arbejde skal det bemærkes, at der ved undervisningsforløbene altid er en lærer til stede, der dels observerer undervisningen og dels får mulighed for indblik i temaerne, så der efterfølgende kan arbejdes videre i den daglige undervisning. Skolerne er således altid bekendt med indholdet af undervisningsforløbene.



3. august 2022
Side 8 af 8

Øvrige bemærkninger

Information om Normstormerne formidles til skolerne gennem Børn og Unge ugepakke til ledere, gennem sundhedsplejen og ULF i Aarhus. Det ses også, at Normstormerne dels formidles på [Børne- og Undervisningsministeriets læringsportal EMU](#) og hos [Sex & Samfund](#).

Hos ULF i Aarhus findes en lang række lærings- og undervisningsforløb. Der er 516 undervisningsforløb rettet mod grundskolens fag og temaer, som formidles via ULF: [Grundskole | ulfiaarhus.dk](#). Heraf er der 21 forløb under temaet sundheds- og seksualundervisning, og disse forløb varetages af 14 forskellige udbydere: [Grundskole | ulfiaarhus.dk](#)

Det er op til skolerne selv, inden for rammerne af deres decentrale råderum og i regi af Den åbne skole, at tilvælge og booke forløb i ULF i Aarhus.

Forvaltningen har ikke systematisk kendskab til, hvordan skolerne og skolebestyrelserne på skolerne forholder sig til de eksterne undervisningsforløb, der udbydes af leverandørerne via Den åbne skole.

Der findes ikke en samlet liste over, hvilke udbydere der får tilskud til at varetage undervisning i folkeskolerne. For en lang række af de undervisningstilbud, der ligger på ULF-siden, gælder det dog, at skolernes omkostninger kan dækkes af midler, som byrådet har bevilget til åben skole i forbindelse med budgetforlig 2016.

Til orientering fortæller Normstormerne, at de i forbindelse med en aktindsigt fra Kr. Dagblad i 2021, inviterede avisens journalist til at overvære undervisning ved Normstormerne, og at denne invitation ikke blev modtaget.

Den 4. august 2022 blev det offentliggjort i Berlingske Tidende, at Københavns Kommune har en version fra 2016 af Normstormernes undervisningsmateriale "*Normstorm trin for trin 2016*" liggende online på deres hjemmeside. Materialet er offentliggjort i forbindelse med en besvarelse fra den 21. oktober 2020 på foranledning af en forespørgsel fra Jens-Kristian Lütken (V) Helle Bonnesen (C) og Simon Simonsen (S). Det fremgik af forvaltningens besvarelse af "*Forvaltningen skal gøre opmærksom på, at materialet udleveres til din orientering og ikke må videregives til andre ligesom uddrag af materialet ikke må bruges i andre sammenhænge*".

Denne orientering er vedlagt følgende bilag:

- Bilag 1: Samarbejdsaftale for perioden 2022 - Normstormerne og MBU
- Bilag 2: Statusrapport for 2021 – fra Normstormerne
- Bilag 3: Skoler der i perioden 2014-21 har booket Normstormerne